עין משפט
נר מצוה

לח א ב מיי' פי"ב מהל' שכירות הל' י ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין לח טוש"ע ח"מ סי' שלז סעיף יג:

לט ג מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ב:

מ ד ה מיי' שם הל' י ועיין בהשגות ובמגיד משנה טוש"ע שם סעיף יב:

מא ו מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ב:

מב ז מיי' פ"ה מהלכות מעשר הלכה י יא טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף ק וסעיף קא:

מג ח ט מיי' שם הל' י ופי"ב מהלכות שכירות הלכה י ועי' בהשגות ובמ"מ טוש"ע ח"מ סי' שלז סעי' יב:

מד י מיי' פ"ה מהלכות מעשר הל' י טוש"ע י"ד סי' שלא סעי' לג:

לאבשורי גברא לא קמיבעיא לן כי קמיבעיא לן לאבשורי פירא מאי ת"ש פועלין אוכלין ענבים בראשי אומניות שלהם ובלבד שלא יהבהבו באור התם משום ביטול מלאכה כי קא מיבעיא לן היכא דאיכא אשתו ובניו מאי ת"ש לא יהבהב באור ויאכל ולא יכמור באדמה ויאכל ולא יפריך ע"ג הסלע ויאכל אבל מפריך על יד על יד ואוכל התם משום ביטול מלאכה, הכי נמי מסתברא דאי ס"ד משום מתוקי פירא, סלע, מאי מתוקי פירא איכא, אי אפשר דלא ממתיק פורתא ת"ש פועלין שהיו עודרים בתאנים (א) וגודרים בתמרים ובוצרים בענבים ומוסקין בזיתים הרי אלו אוכלים ופטורים שהתורה זיכתה להם, בפיתם לא יאכלו אלא אם כן נטלו רשות מבעה"ב ולא יספות במלח ויאכל מלח ודאי כענבים ודבר אחר דמי ולא יספות במלח ויאכל ורמינהו השוכר את הפועל לעדר ולקשקש תחת הזיתים הרי זה לא יאכל, שכרו לבצור, שכרו למסוק, שכרו ללקט הרי זה אוכל ופטור שהתורה זיכתה להן. קצץ: אחת (ב) ואחת יאכל שתים שתים לא יאכל, וסופת במלח ויאכל אהייא אילימא אסיפא, כיון דקצץ, כל היכי דבעי ליכול, אלא לאו ארישא? אמר אביי לא קשיא כאן בארץ כאן בחוצה לארץ: בארץ קבעא ספיתא, בחוצה לארץ לא קבעא ספיתא, אמר רבא מי איכא מידי דבארץ קבעא ספיתא מדאורייתא ובחוצה לארץ לא קבעא ספיתא ומותר לכתחילה? אלא אמר רבא בין בארץ בין בחוצה לארץ: חדא לא קבעא ספיתא, תרתי קבעא ספיתא, קצץ, בין ספת ובין לא ספת: אחת אחת אוכל, שתים שתים לא יאכל, לא קצץ: ולא ספת אוכל שתים שתים, ספת, אחת אחת אוכל, שתים לא יאכל ואע"ג דנטל רשות מבעה"ב דאיטביל להו למעשר וקבעא ספיתא. ותרתי דקבעא ספיתא מנא לן? אמר רב מתנא דאמר קרא °כי קבצם כעמיר גורנה: תנו רבנן פרות המרכסות בתבואה והדשות

לאבשורי גברא· להכין עלמו לאכילה מרובה לא מיבעיא לן שהרי לא אסרה עליו תורה והאי לאו כענבים ודבר אחר דמי דהתם גבי ענבים אבשורי פירא הוא: **פועלין אוכלין ענבים**· כל אכילתן משהן עד שמגיעין לראש אומניות שהן בגלוי והשמש מכה אותן והורה אור וממתקן: **בראשי אומניות**· ראשי שורות הכרם בלשון ארמי אוליית"א ובלע"ז אורמ"ן: **התם משום ביטול מלאכה**· שמבטל עלמו כשמהבהב: **דאיכא אשתו ובניו**· שלא נשכרו אלא בעל הבית ומהבהבין לו: **ולא יכמור**· יחמם שמטמינים בעפר חם: **ולא יפריך**· בלע"ז כמו שעושין לתפוחים: **על יד**· מיד ליד: **עודרין מוסקין בוצרין גודרין**· כולם לשון לקיטה הן לכל מין ומין: **ופטורין**· מן המעשר ולא אמר מקח הוא לפי שאין זה תנאי שכרן אלא התורה זכתה להם: **בפיתם לא יאכלו**· משום דיכא נקט ליה לפי שאוכלין הרבה: **לא יספות**· יטבול קס"ד משום ענבים ודבר אחר קאמר ולא משום מעשר אלמא אבשורי פירא אסור: **מלח ודאי כענבים ודבר אחר דמי**· ואע"ג דעלייהו דענבים קא מבדל ליה ולאו מילתא באפיה נפשיה הוא ספת מ"מ דבר אחר הוא אבל מהבהב אימא לך דשרי: **לעדור**· לחפור: **לקשקש**· לכסות שרשים המגולים: **הרי זה לא יאכל**· מן הזיתים שאין דבעינן שעת גמר מלאכה: **שכרו לבצור**· בענבים: **למסוק**· בזיתים: **ללקט**· בשאר פירות אותן הנושרין על גב הקרקע: **קצץ**· והתנה עם בעל הבית ע"מ שאוכל הוה ליה כעין מקח: **אחת אחת אוכל**· דפחות משתים לא חייל איסור שם גורן בדבר שלא נגמרה מלאכתו: **שתים שתים לא יאכל**· דשתים מכי מטי להו מילתא דחשיבותא כגון קלילה או מקח חייל עלייהו שם גורן כדיליף אסמכתא מקרא לקמן וקביעותא דקלילה ומקח דרבנן היא כדאמרן לעיל (פח:) דאי מדאורייתא אין חילוק בין שתים לאחת: **וסופת במלח ואוכל**· קס"ד ספיתא במעשר לא מהניא ולא נקט ליה אלא לאשמועינן דלא מעכב עליה בעל הבית: **אהייא**· איצטריך לאשמועינן: **אלא לאו ארישא**· דלא קלן: **כאן בארץ כאן בחוצה לארץ**· וספיתא לאו משום ענבים ודבר אחר לענין דיכא נקט לה אלא משום חשיבות אכילה לענין מעשר נקט ליה ואסיפא קאי: **בארץ**· דמעשר דאורייתא הוקבעה ספיתא דספיתא במלח גמר מלאכתייהו דגלי דעתיה דלית ליה גורן אחרינא: **מותר לכתחילה**· בתמיה היכא דמעשר דידיה מדרבנן תקבע ליה ספיתא מדרבנן דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון: **תרתי קבעא ספיתא**· כדיליף לקמן בפחות משתים לא הוי גורן: **קצץ בין ספת ובין לא ספת**· קלילה משוי גורן כשהן שתים, ואחת אחת אוכל, שתים לא יאכל, וכיון דאכילה ע"י קלילה ליתא בשתים אלא באחת לא קבע בהם ספיתא משום הכי קתני סופת במלח ואוכל ואסיפא דוקא קאי: **לא קלן ולא ספת אוכל שתים**; ספת לא יאכל שתים דקבעא ספיתא ומשום הכי קתני בברייתא קמייתא ולא יספות דלאו בקלן איירי, ואכילתו בשתים שתים: **ותרתי דקבעא ספיתא מנלן**· כלומר מנלן דבעינן תרתי ובציר לא: **כי קבצם כעמיר גורנה**· אין גורן בלא קיבוץ ואין קיבוץ פחות משתים: **המרכסות בתבואה**· [א] שעורין שעורין במים ומייבשין אותן בתנור ודשין אותן בפרות להסיר קליפתן והוא חושלא: והדשות

טפי לענבים ודבר אחר מהבהוב כדמוכח בסמוך ומתוך הסוגיא משמע שלא פשט כלום ונראה לר"ת דבראוי לאכילה פשיטא ליה דשרי הבהוב דלא הוי אלא בסומי פירא אלא באותן שאינן ראויין לאכילה אלא ע"י הדחק ומהבהבן כדי שיהיו טובים לאכול מבעיא ליה אי הוי כענבים ודבר אחר כיון דע"י הבהוב אוכל הרבה או דלמא לא שנא הבהוב זה מהבהוב בפירות מתוקים דשרי ופשיט מרשאים פועלים לטבל פתן בציר וסבר השתא בפועלין שאין יכולין לאכול אלא ע"י הדחק ומדמי ליה לאוכל שאינו ראוי אלא ע"י הדחק ומיהו ליסנא דשיאכלו ענבים הרבה משמע שיכולין לאכול בלאו הכי ותו פשיט מאוכלין בראשי אומניות ובלבד שלא יהבהבו ולא קאי אראשי אומניות דהנהו שרי להבהב שראוין לאכילה אלא ובלבד שלא יהבהבו בדברים שאינם ראויים לאכילה קאמר והשתא קאמר שפיר מאי מתוקי פירא איכא דעל ידי הפרכה לא יתקנו יותר אותן שאינן ראויין לאכילה דאינן אלא למתק אותן שכבר היו ראויין והא פשיטא דשרי וא"כ משום ביטול מלאכה הוא דקאסרה ברייתא ואתי נמי שפיר הא דקאמר רבא לא יספות במלח משום מעשר אבל אי לאו הכי שרי היינו בראויין לאכילה אבל בשאינם ראויים לאכילה מיבעיא לן הבהוב וספיתא פשיטא לן דהוי כענבים וד"א כדקאמר מעיקרא ונראה לר"י דלפי' ר"ת לא אסור ענבים וד"א אלא דוקא באין ראויין ואתי שפיר הא דקאמר דמלח כענבים וד"א היינו דוקא באין ראויין דבראויין שרי כדמשמע במילתיה דרבא ויש ליישב שיטת הקונט' דמה שהקשה דאי ליכא מיתוק אמאי מפרך איכא למימר מפרך ומשבר לחתיכות קטנות כדי שיוכל לתת בפיו במעט מעט *דשרי לספות במלח לרבא אי לאו משום מעשר משום שנתן לו בעה"ב רשות לאכול דבהכי איירי וברייתא נמי דשרי לספות באחת אחת היינו משום דמיירי בקלן:

קוצץ אחת אחת אוכל· פירש בקונטרס קלן עם בעה"ב על מנת שיאכל דהשתא הוי כעין מקח ונראה לר"ת דלפי' קאי ארישא אשכרו לעדור דאי אשכרו לקצור למה יתנה באכלם כיון דמן התורה אוכל וקצילה נמי אמאי מהניא שלא יאכל שתים שתים כיון דעל אכם הוא קולן, וקשה קלת דמאי פריך כיון דקלן כל מאי דבעי לאכול למה פשוט לו כל כך שיוכל לאכול במלח משום דקלן, הא לא פירש לאכול במלח, ואיצטריך לקלון, דמדינא לא הוה אכיל כלל כיון ששכרו לעדור ור"ת פירש קלן שהתנה שלא לאכול אלא עשר פירות או עשרים והשתא פריך שפיר במאי דבעי יאכלם: **שתים** שתים לא יאכל· דמקח קובע בדבר שנגמרה מלאכתו למעשר וכי אלם שתים ביחד חשיבי גורן כדיליף בסמוך שהלוקח לא יעשה גורן אחר: **בארץ** קבעא ספיתא· וההיא דלעיל דקתני לא יספות מיירי בארץ וא"ת ואמאי לא מוקי לה ההיא דלא יספות משום ענבים ודבר אחר כדאמר מעיקרא וההיא דספת במלח קאי אסיפא ומיירי בין בארץ בין בחוצה לארץ וקמ"ל דלא קבעא ספיתא והשתא לא תקשי ליה הא דפריך אדאביי וי"ל דאי לאו דאשמועינן בשום מקום דספיתא קבעא לא הוי אשמועינן שום חידוש ההיא ברייתא דסופת ולהכי מוקי לההיא דלא יספות בארץ משום דספיתא קבעא והשתא קמ"ל ההיא דסופת דאע"ג דבארץ קבעא בחו"ל לא קבעא: **ותרתי** מנלן דקבעא ספיתא· מקח נמי קבעא בתרתי כדאמר לעיל אלא משום דבספיתא קיימינן נקט ספיתא: **כי** קבלם כעמיר גורנה· אסמכתא היא: **המרכסות** בתבואה· לא לעשות לחם מיירי דהיכא דשייכא חלה לא אזלינן בתר גמר מלאכה למעשר אלא בתבואה לעשות קליות או שתית מיירי: והדשות

הגהות הב"ח

(א) גמ' עודרין בתאנים (וגודרין). תו"מ וכ"ב ס"א וגודרין: (ב) שם קלן אחת אחת יאכל כצ"ל ואות ו' נמחק:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה המרכסות בתבואה שסורין כו'. נ"ב ורמב"ם פי' במהלכות עליהן לדרכם כמו (ישעיה מ) והרכסים לבקעה וכ"ה בירושלמי (פ"ט דתרומות) תני בדישו ולא בדרכו:

[כדפוי' והא דשרי]